

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

**«Актуальні напрямки та проблематика
у технологіях вирощування продукції
рослинництва»**

м. Полтава

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні напрямки та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва» (25 квітня 2023 року, м. Полтава). / Редкол.: В.В. Гангур (відп. ред.) та ін. Полтавський державний аграрний університет, 2023. 105 с.

У збірнику тез висвітлено результати наукових досліджень, проведених науковцями Полтавського державного аграрного університету та інших навчальних і наукових закладів Міністерства освіти і науки України, науково-дослідних установ НААН.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Микола МАРЕНИЧ – директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, доктор сільськогосподарських наук, професор;

Володимир ГАНГУР – завідувач кафедри рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник;

Любов МАРІНІЧ – старший викладач кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук;

Ольга БАРАБОЛЯ – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

Олександр КУЦЕНКО – професор кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, професор;

Микола ШЕВНІКОВ – професор кафедри рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, професор;

Віктор ЛЯШЕНКО – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

Олександр АНТОНЕЦЬ – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

Сергій ФІЛОНЕНКО – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

Людмила ЄРЕМКО – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник;

Світлана ШАКАЛІЙ – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук;

Ольга МІЛЕНКО – доцент кафедри рослинництва, кандидат сільськогосподарських наук;

Марина АНТОНЕЦЬ – доцент кафедри рослинництва, кандидат психологічних наук, доцент;

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ, протокол № 9, від 24 квітня 2023 року

ЗМІСТ

Тригуб О. В., Куценко О. М., Ляшенко В. В., Литовко Р. О. Оцінка впливу погодно-кліматичних факторів на рівень урожайності сортового матеріалу гречки	5
Бараболя О.В. Формування урожайності та якості зерна пшениці озимої залежно від попередників	9
Філоненко С.В., Лисак В.М., Дембіцький І.В., Дейнека В.В. Новації та «класика» боротьби із бур'янами в посівах буряків цукрових – що краще?	12
Єгоров Д.К., Єгорова Н.Ю, Капустян М.В., Бордун М.Д. Особливості трансферу селекційно-рослинницьких інновацій на регіональному рівні	16
Гангур В.В., Філоненко С.В., Філоненко В.С., Олійник О.С. Особливості формування продуктивності буряків цукрових за різних способів основного обробітку ґрунту	20
Фурманець М. Г., Фурманець Ю. С., Фурманець І. Ю. Урожайність сої за різних систем обробітку ґрунту в сівозміні західного лісостепу	24
Марініч Л.Г., Радіонов В.А., Климась Е.І. Багаторічні трави у боротьбі з ерозією ґрунту	26
Філоненко С.В., Райда В.В., Філоненко Л.М. Полив'яний Д.В., Порох-Дембіцька А.І. Екологізація системи живлення буряків цукрових за сучасних агротехнологій	28
Філоненко С.В., Шевченко В.В., Охріменко В.О. Продуктивний потенціал соняшнику за позакореневого внесення мікроелементів	32
Коновалов Д. В. Урожайність насіння пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування	35
Панченко К. В., Бараболя О.В. Технологія переробки обліпихи	38
Панченко К. В., Бараболя О. В. Використання сучасних технологій у вирощуванні картоплі	40
Антонець М.О., Антонець О.А. Особливості викладання навчальної дисципліни «технологія вирощування і зберігання картоплі»	43
Ласло О. О., Вербицький Я. В. Особливості впливу основного обробітку ґрунту на продуктивність та фітосанітарний стан посівів соняшника	45
Ласло О. О., Шерешило Б. О. Ефективність ґрунтових гербіцидів у посівах соняшника	48
Глибокий О.М., Попов С.І. Фотосинтетична та зернова продуктивність гороху залежно від норми висіву та фону живлення в східному лісостепу	52
Літвішко А. Н., Бурак І. М., Шубала Г. Шляхи створення вихідного матеріалу конюшини лучної для підвищення продуктивності і якості корму	55
Міленко О. Г., Сідаш А. А., Міленко Є. Г. Вплив елементів технології вирощування сої на забур'яненість поля	59
Staniak M. Changes in yields and nutritive value of white clover (<i>trifolium repens</i> L.) And festulolium (<i>festulolium braunii</i> (k. Richt) a. Camus) under drought stress	62

Stępień-Warda A., Książak J. Development of the root system of corn (<i>zea mays</i> l.) In various cultivation systems	63
Bojarszczuk J. Wpływ sposobu przygotowania roli do siewu kukurydzy na aktywność respiracyjną gleby	65
Тараріко Ю.О., Сорока Ю.В., Сайдак Р.В., Митя Т.В., Вітвіцький С.В. Перспективні системи аграрного виробництва в полтавській області	69
Шакалій С. М., Мусієнко Н. О. Вплив погодно-кліматичних умов на врожайність гречки	73
Шакалій С. М., Білай М. К. Технологія виробництва крупи гороху коленого нешліфованого	75
Шакалій С. М., Дорошенко Є. С. Формування врожаю соняшнику залежно від бджолозапилення	79
Тоцький В. М., Глущенко Л. Д. Урожайність та якість зерна пшениці озимої залежно від погодних умов та сортового складу	81
Марініч Л.Г., Бодня Д.Д., Гусак О.С. Грояв ознак насінневої продуктивності у перспективних зразків стоколосу безостого	85
Єремко Л.С., Коротич В.В. Вплив мінеральних добрив та стимулятора росту рослин на основі гумінових кислот на урожайність сої (<i>glycine max</i> l. Merr.)	88
Гангур В. В., Космінський О.О., Поляков І.А. Вплив гербіцидів на забур'яненість посівів соняшнику	91
Гангур В. В., Космінський О.О., Поляков І.А. Вплив гербіцидів на формування продуктивності посівів соняшнику.	93
Гангур В. В., Лень О. І. Ефективність позакореневого підживлення посівів пшениці озимої мікродобривом Басфоліар 36 Екстра.	96
Кнігніцька Л.П., Куничак Г.І. Особливості онтогенезу гісопу в умовах Прикарпаття	99
Мікуліна О.О., Бараболя О.В. Сучасні технічні процеси переробки зерна на борошно та крупи в Україні	103

10. Приймачук Т.Ю. Формування ринку насіння зернових колосових культур: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.07.02. Житомир, 2006. 20 с.
11. Соколов В.М., Вишневський В.В., Чайка В.Г., Маматов М.О. Порядок організації насінництва в Україні. *Сучасний стан та перспективи розвитку насінництва в Україні* : матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., м. Харків, 19-20 жовтня 2004 р., Харків : Інститут рослинництва В.Я. Юр'єва УААН, 2004. С. 43–45.
12. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки: монографія. Київ : МАУП, 2006. 400 с.
13. Кирсанова А.Ю. Трансакционные издержки и эффективность инновационной деятельности сельскохозяйственных предприятий. *Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи* : матеріали міжнар. форуму молодих вчених (м. Харків, 19-20 квітня 2007 р.) Харків : Харк. націон. техн. ун–т ім. П. Василенка, 2007. С. 99-100.
14. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: монографія. За ред. професора Г.Є.Мазнева. Харків : Вид-во «Майдан», 2014. 592 с.
15. Департамент агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації. Офіційний сайт. URL: <http://agrodep.kh.gov.ua>

УДК 633.63:631.5

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ГРУНТУ

Гангур В.В., доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри рослинництва, e-mail: volodymyr.hanhur@pdaa.edu.ua

Філоненко С.В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва, e-mail: sergii.filonenko@pdaa.edu.ua

Філоненко В.С., здобувач вищої освіти ступеня Доктор філософії

Олійник О.С., здобувач ступеня вищої освіти Магістр спеціальності 201 Агрономія

Полтавський державний аграрний університет

Анотація. В результаті польових досліджень встановлено, що серед численних способів основного обробітку ґрунту, які застосовуються під буряки цукрові в зоні недостатнього зволоження Лівобережного Лісостепу України, кращим щодо продуктивності культури виявилась оранка на глибину 30-32 см.

Актуальність теми. Значення буряків цукрових, як важливої технічної культури країн помірного клімату, не викликає сумніву [7, 13]. До недавнього часу вони були потужним локомотивом економіки нашої країни [1, 9, 16].

Проте й зараз вони відіграють важливу роль у формуванні фінансової складової потужних агропромислових холдингів та агроформувань [6, 15]. Адже буряками сьогодні засівають понад 9 млн. га у світі, а цукрова промисловість є стратегічною галуззю багатьох країн [12, 14].

В Україні буряки цукрові вирощуються у трьох основних зонах, що різняться ґрунтово-кліматичними умовами, а головне – рівнем зволоження [2, 11]. Це певною мірою визначає характер сівозміни, зокрема набір і чергування культур, ступінь насичення її буряками цукровими та систему основного обробітку ґрунту [4, 5, 8]. Сьогодні ця культура вирощується на значних площах в зоні з критичним режимом зволоження, тому цей чинник потрібно враховувати за планування технології підготовки ґрунту. Способи основного обробітку ґрунту мають сприяти максимальному накопиченню вологи і найбільш раціональному її використанню [3, 10].

Зважаючи на це, дослідження продуктивності сучасних гібридів буряків цукрових за різних способів основного обробітку ґрунту у сівозмінах з короткою ротацією зони недостатнього зволоження Лівобережного Лісостепу є важливими і актуальними.

Мета роботи – з'ясувати вплив різних способів основного обробітку ґрунту у короткоротаційних сівозмінах на продуктивність буряків цукрових та технологічні якості коренеплодів.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проводили на дослідному полі Веселоподільської дослідно-селекційної станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України упродовж 2022 року.

Зважаючи на те, що в зоні з недостатнім зволоженням буряки цукрові розміщують у різних сівозмінах, нами були визначені, як об'єкт досліджень, дві сівозміни – зернопросапна з таким чергуванням культур: еспарцет + вівсяниця лучна – пшениця озима - буряки цукрові - ячмінь з підсівом багаторічних трав; зернопаропросапна з наступним чергуванням культур: чорний пар - пшениця озима - буряки цукрові – ячмінь ярий. В обох сівозмінах контролем слугував варіант основного обробітку ґрунту під буряки цукрові – полицева оранка на глибину 30-32 см. Експериментальні варіанти основного обробітку включали: полицеву оранку на 30-32 см з наступним поглибленням до 40 см; полицеву оранку ярусним плугом на глибину 40 см; безполицевий обробіток знаряддями плоскорізного типу на глибину 30 см; мілкий безполицевий обробіток на 10 см з наступним поглибленням до 40 см. Ґрунт дослідних ділянок – чорнозем малогумусний слабосолонцюватий середньосуглинковий, повторність досліду чотириразова.

Результати досліджень. В результаті проведених досліджень можна стверджувати, що погодні умови минулого року для буряків цукрових можна вважати цілком сприятливими, порівняно з багаторічними. Хоча, варто зазначити, початковий період вегетації характеризувався незначним дефіцитом опадів, що певною мірою відобразилося на інтенсивності з'явлення сходів на ділянках всіх варіантів. В подальшому випадання опадів відбувалось систематично, що позитивно вплинуло на процес формування продуктивності

культури. Рясні дощі, що випали у літні місяці (95,4 мм або на 32,7 мм більше багаторічної місячної норми), істотно позначились на цукристості коренеплодів. Спостереження за динамікою накопичення цукру, розпочинаючи з 20 липня з інтервалом у один місяць, показали, що рівень цукристості коренеплодів станом на 20 серпня, і після випадання дощів у серпні-вересні (57 мм за перші дві декади вересня) станом на 20 вересня, зменшився на 0,5-1,1 % у зернопросапній сівозміні, і залишився майже однаковим у зернопаропросапній сівозміні. Найбільше зменшення цукристості буряків спостерігали на удобрених варіантах. Це пов'язано з тим, що саме у рослин культури цих варіантів після дощів розпочався інтенсивний ріст надземної маси, яка на час обліків майже у два рази перевищувала її на варіантах без добрив.

Узагальнюючи дані впливу різних сівозмін і способів обробітку ґрунту під буряки цукрові на продуктивність останніх, можна зазначити, що у зернопросапній сівозміні поглиблення орного шару до 40 см на фоні оранки на глибину 30 см ефективно лише у разі внесення органо-мінеральних добрив. Саме на цьому варіанті отримали врожайність коренеплодів на рівні 46 т/га. Аналогічні результати одержано і за оранки ярусними плугами на глибину 40 см – 46,7 т/га.

Щодо зернопаропросапної сівозміни, то тут плоскорізний обробіток під буряки цукрові на глибину 30 см, як і мілкий на 10 см з наступним поглибленням до 40 см, забезпечували помітне підвищення цукристості коренеплодів порівняно з контролем. Хоча на контролі (оранка на глибину 30-32 см) максимальною була продуктивність коренеплодів (50,7 т/га) і збір цукру (8,52 т/га).

Висновок. Встановлено, що у зоні недостатнього зволоження Лівобережного Лісостепу України найбільш ефективним способом основного обробітку під буряки цукрові є полицева оранка на глибину 30-32 см.

Бібліографічний список

1. Борисюк П. Г., Бондар В. С. Проблеми та пріоритети бурякоцукрової галузі. *Цукор України*. 2012. № 6. С. 2-5.
2. Браженко І.П., Гангур В.В. Продуктивність сівозмін з короткою ротацією в умовах лівобережного Лісостепу. *Землеробство*. Респ. міжвід. Темат. наук. зб. Вип.71. К.: Урожай, 1996. С. 38–42.
3. Гангур В. В., Браженко І. П. Особливості забур'яненості посівів і ґрунту в сівозмінах з короткою ротацією. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2005. № 2. С. 40–42.
4. Гангур В.В., Крамаренко І.В., Чекмез М.М., Удовенко К.П. Вплив глибини та способів основного обробітку ґрунту на продуктивність цукрових буряків. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2005. № 1. С. 41-42.
5. Гангур В.В., Крамаренко І.В., Чекмез М.М. Вплив способів і глибини основного обробітку ґрунту під просапні культури на рівень їх урожайності та величину енергозатрат. *Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту*. 1999. № 4. С. 36-37.
6. Заришняк А. С., Руцька С. І., Шиманська Н. К. Добрива, сівозміни і продуктивність. *Цукрові буряки*. 2014. № 1. С. 8-9.

7. Іваніна В., Стрілець О., Зацерковна Н. Цукрові буряки – високі та стабільні врожаї. *Пропозиція – головний журнал з питань агробізнесу*. 15.08.2016. URL: <https://propozitsiya.com/ua/cukrovi-buryaky-vysoki-ta-stabilni-vrozhayi> (дата звернення: 15.03.2023).

8. Кирилюк В. П. Вплив системи основного обробітку ґрунту та позакореневого внесення мікродобрив на продуктивність буряків цукрових. *Цукрові буряки*. 2008. № 3-4. С. 31-33.

9. Сінченко В. М. Роїк М. В., Пиркін В. І., Сінченко В. М. Формування стратегії розвитку бурякоцукрового виробництва. *Цукрові буряки*. 2011. № 5. С. 4-7.

10. Тремба В.І., Філоненко С.В. Продуктивний потенціал цукрових буряків та технологічні якості їх коренеплодів за різних способів основного обробітку ґрунту. *Наукові тенденції формування агротехнологій* : матеріали VII науково-практичної інтернет-конференції, м. Полтава, 25-26 квітня 2019 р. Полтава: ПДАА, кафедра рослинництва, 2019. С. 92-96.

11. Філоненко С.В. Вплив способу основного обробітку ґрунту на продуктивність цукрових буряків у зоні недостатнього зволоження Лісостепу України. *Основні висновки науково-дослідних робіт за 1994 рік* Збірник наукових праць. II випуск. Київ : Інститут цукрових буряків. 1996. С. 49-51.

12. Філоненко С.В., Антонєць О.А., Філоненко В.С., Сухозад О.В. Ефективність та доцільність різних способів основного обробітку ґрунту за вирощування буряків цукрових. *Актуальні питання та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва* : зб. матеріалів IX наук.-практ. інт.-конф., м. Полтава, 27 лист. 2020 р. Полтава, 2020. С. 132-139.

13. Філоненко С.В., Питленко О.С. Продуктивність та технологічні якості коренеплодів цукрових буряків вітчизняної та зарубіжної селекції. *Сучасні тенденції виробництва та переробки продукції рослинництва* : матеріали IV Всеукраїн. науково-практич. інтернет-конф. ПДАА, кафедра рослинництва, 20-21 квіт. 2016 р. Полтава: Полтавська державна аграрна академія, 2016. С. 148-154.

14. Цвей Я.П., Тищенко М.В., Філоненко С.В. Моніторинг забур'яненості посівів сільськогосподарських культур у ланці зернобурякової сівозміни у виробничих умовах. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2018. №1. С. 23-30.

15. Цвей Я.П., Тищенко М.В., Герасименко Ю. П., Філоненко С.В., Ляшенко В.В. Обробіток ґрунту, добрива та продуктивність цукрових буряків. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2018. №1. С.42-47.

16. Ягольник О.О. Кроки до відновлення галузі. *Цукрові буряки*. 2017. №2 (114). С. 7-8.